

**ΕΘΝΙΚΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ
ΜΕΤΑΜΟΣΧΕΥΣΕΩΝ**

δωρεά οργάνων, δώρο ζωής!

ΕΚΤΑΚΤΗ ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ

Αθήνα, 15/03/2020

ΚΟΡΩΝΟΪΟΣ COVID-19 & ΜΕΤΑΜΟΣΧΕΥΣΕΙΣ

Ο Εθνικός Οργανισμός Μεταμοσχεύσεων παρέχει οδηγίες σε σχέση με τους δότες και τους λήπτες οργάνων, ιστών & κυττάρων, καθώς και τους μεταμοσχευμένους ασθενείς.

Λόγω της ταχείας εξάπλωσης του νέου κορωνοϊού (Coronavirus SARS –COVID-19) παγκοσμίως, αλλά και στη χώρα μας, και παρόλο που μέχρι σήμερα δεν έχουν καταγραφεί μεταδόσεις του ιού μέσω της δωρεάς οργάνων, ιστών και κυττάρων, **ο Εθνικός Οργανισμός Μεταμοσχεύσεων (ΕΟΜ) ενισχύει τα μέτρα πρόληψης μετάδοσης του ιού μέσα από τις διαδικασίες της δωρεάς και των μεταμοσχεύσεων.** Ταυτόχρονα, ο ΕΟΜ καταβάλλει κάθε δυνατή προσπάθεια ώστε να διατηρηθεί η αδιάκοπη εθνική και διακρατική δωρεά οργάνων ιστών και κυττάρων που προορίζονται για μεταμόσχευση.

Όσον αφορά την αφαίρεση οργάνων και ιστών από **αποβιώσαντα δότη**, θα πρέπει να πραγματοποιείται εξέταση για COVID-19 σε ρινοφαρυγγικές εκκρίσεις όλων των δυνητικών δοτών αλλά και υποψήφιων ληπτών μοσχεύματος. Ο **υποψήφιος λήπτης μοσχεύματος** δεν θα πρέπει να έχει πιθανή έκθεση στον COVID-19 τις τελευταίες 21 ημέρες (να μην έχει ταξιδέψει σε περιοχή υψηλού κινδύνου και να μην έχει έρθει σε επαφή με άτομο θετικό για COVID-19). Τα αποτελέσματα της εξέτασης θα πρέπει να είναι διαθέσιμα πριν την λήψη των οργάνων και ιστών και σε περίπτωση θετικότητας του δότη, το μόσχευμα θα κρίνεται ακατάλληλο, ενώ σε περίπτωση θετικότητας ενός λήπτη το μόσχευμα θα δίνεται σε άλλον υποψήφιο λήπτη.

Η ένδειξη της μεταμόσχευσης **από ζώντα δότη** πρέπει να αξιολογείται συνεχώς από τους γιατρούς της μονάδας μεταμόσχευσης και μεταμοσχεύσεις από ζώντα δότη που δεν έχουν επείγουσα ένδειξη συστήνεται προς το παρόν να αναβάλλονται. Οι ασθενείς που είναι υποψήφιοι για μεταμόσχευση από ζώντα δότη πρέπει να μην έχουν πιθανή έκθεση στον COVID-19 τις τελευταίες 21 ημέρες πριν από την έναρξη οποιασδήποτε διαδικασίας σχετικής με τη μεταμόσχευση, ενώ οι υποψήφιοι **ζώντες δότες** οργάνων, ιστών ή αρχέγονων αιμοποιητικών κυττάρων πρέπει να μην έχουν πιθανή έκθεση στον COVID-19 τις τελευταίες

28 ημέρες (να μην έχουν ταξιδέψει σε περιοχές υψηλού κινδύνου και να μην έχουν έρθει σε επαφή με άτομο θετικό για COVID-19). Επιπρόσθετα, στους ζώντες δότες συστήνεται να γίνεται έλεγχος ρινοφαρυγγικών εκκρίσεων για COVID-19 την ημέρα της προγραμματιζόμενης δωρεάς, ενώ στους λήπτες συστήνεται να γίνεται έλεγχος ρινοφαρυγγικών εκκρίσεων για COVID-19 πριν την έναρξη οποιασδήποτε διαδικασίας σχετικής με τη μεταμόσχευση. Σε περίπτωση θετικού αποτελέσματος, θα αναστέλλεται προσωρινά η μεταμόσχευση και θα πρέπει ο ασθενής να ακολουθεί τις σχετικές κρατικές οδηγίες. Η αναστολή της μεταμόσχευσης από θετικό για COVID-19 ζώντα δότη και/ή προς θετικό για COVID-19 λήπτη ιδανικά θα διαρκεί 3 μήνες, αλλά εξατομικευμένες αποφάσεις για βραχύτερη διάρκεια αναστολής μπορεί να λαμβάνονται από τη μεταμοσχευτική ομάδα ανάλογα με το επειγόν της ένδειξης για μεταμόσχευση.

Ειδικά ως προς τη μεταμόσχευση **αρχέγονων αιμοποιητικών κυττάρων**, ο δότης πρέπει να εφαρμόζει αυστηρά όλους τους κανόνες προστασίας από έκθεση σε COVID-19 για τουλάχιστον 28 ημέρες προ της λήψης των κυττάρων και ιδανικά μπορεί να παραμένει σε κατ' οίκον περιορισμό για 21 ημέρες προ της λήψης των κυττάρων. Σύμφωνα και με τις πρόσφατες συστάσεις της EBMT (European Society for Blood and Marrow Transplantation), συστήνεται όπως το μόσχευμα τίθεται σε κατάψυξη και παραμένει σε κρυοσυντήρηση για τουλάχιστον 21 ημέρες πριν από την έναρξη του σχήματος προετοιμασίας του λήπτη, ώστε να αποκλείεται το ενδεχόμενο μετάδοσης του ιού από το δότη, ειδικά σε περιπτώσεις που δεν μπορεί να αποκλεισθεί η πιθανή έκθεση του δότη σε COVID-19. Συστήνεται τέλος, αν είναι δυνατό, να υπάρχει διαθέσιμη εναλλακτική πηγή αρχέγονων αιμοποιητικών κυττάρων.

ΚΟΡΩΝΟΪΟΣ COVID-19 & ΜΕΤΑΜΟΣΧΕΥΜΕΝΟΙ ΑΣΘΕΝΕΙΣ – ΟΜΑΔΑ ΥΨΗΛΟΥ ΚΙΝΔΥΝΟΥ

ΣΥΧΝΕΣ ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ & ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

Ιστορικό: Οι κορωνοϊοί είναι συνηθισμένοι ιοί, που συνήθως προκαλούν ένα απλό κρυολόγημα. Όταν εμφανίζονται λοιμώξεις από νέα στελέχη ιών, μπορούν να προκαλέσουν πιο σοβαρή νόσηση, όπως παρατηρήθηκε με την λοίμωξη του νέου κορωνοϊού που ονομάζεται Coronavirius 2019 (COVID-19). Αυτός ο κορωνοϊός ονομάζεται και ιός σοβαρού οξέος αναπνευστικού συνδρόμου 2 (SARS-CoV-2) και είναι η αιτία της επιδημίας που ξεκίνησε στη Wuhan της Κίνας το Δεκέμβριο του 2019 και τώρα έχει εξαπλωθεί στα περισσότερα μέρη του κόσμου.

Συμπτώματα:

- Πυρετός
- Βήχας
- Δυσκολία στην αναπνοή
- Άλλα συμπτώματα που μοιάζουν με γρίπη
- Πνευμονία, πιο συχνά σε άτομα που ανήκουν σε ευπαθείς ομάδες, όπως οι μεταμοσχευμένοι
- Ίσως συμπτώματα γαστρεντερικού, όπως διάρροια, ναυτία, έμετος, κοιλιακός πόνος

Επί του παρόντος, δεν υπάρχει αντική φαρμακευτική αγωγή ή εμβόλιο που να είναι αποτελεσματικά για αυτόν τον ιό, αλλά μελέτες για την ανάπτυξη αυτών είναι σε εξέλιξη.

Πολλοί μεταμοσχευμένοι ασθενείς και οι οικογένειές τους έχουν απορίες σχετικά με τον COVID-19. Οι παρακάτω πληροφορίες και ερωτήσεις αποσκοπούν στην παροχή απαντήσεων βάσει των διαθέσιμων πληροφοριών.

E: Οι μεταμοσχευμένοι ασθενείς διατρέχουν μεγαλύτερο κίνδυνο από τον ιό;

A: Δεν έχουμε ξεκάθαρα δεδομένα σχετικά με το εάν η λοίμωξη από τον COVID-19 εκδηλώνεται συχνότερα και/ή είναι πιο συχνά σοβαρή σε μεταμοσχευμένους σε σύγκριση με τους υγιείς ανθρώπους. Ωστόσο, άλλοι ιοί συχνά προκαλούν συχνότερα σοβαρή νόσηση σε άτομα με επηρεασμένο ανοσοποιητικό σύστημα, όπως οι μεταμοσχευμένοι. Για το λόγο αυτό, είναι σημαντικό να λαμβάνονται προφυλάξεις για την πρόληψη της λοίμωξης.

Ο ιός μεταδίδεται κυρίως μέσω στενής, άμεσης επαφής με κάποιον που έχει τον ιό. Οι άνθρωποι πιστεύεται ότι είναι πιο μεταδοτικοί όταν έχουν συμπτώματα, αλλά μερικοί άνθρωποι μπορεί να φέρουν και να μεταδίδουν τον ιό ακόμα και αν δεν παρουσιάζουν συμπτώματα ή είναι μόνο ελαφρώς άρρωστοι. Είναι δυνατό να μολυνθείτε από τον ιό από μια επιφάνεια που ένα μολυσμένο άτομο άγγιξε, αν προηγουμένως είχε αγγίξει τη μύτη, το στόμα ή τα μάτια του χωρίς να πλύνει τα χέρια του πριν τα τοποθετήσει πάνω στην επιφάνεια (όπως λαβές θυρών, τραπέζια κ.λπ.). Επίσης, με βάση πολύ πρόσφατα στοιχεία, φαίνεται ότι σπανιότερα ο ιός ίσως μεταδίδεται και μέσω της κοπρανοστοματικής οδού, που θα μπορούσε να αφορά μετάδοση του ιού μέσω μολυσμένων αμαγείρευτων τροφών (όπως σαλάτες κλπ) που προετοιμάστηκαν από άτομα που έχουν τον ιό και δεν τήρησαν τους κανόνες υγιεινής επεξεργασίας και παρασκευής των τροφών.

Γενικώς, οι πιθανότητες μόλυνσης εξαρτώνται από το εάν υπάρχουν μολυσμένα άτομα στο περιβάλλον του μεταμοσχευμένου ασθενή.

E: Υπάρχουν περιορισμοί ταξιδιού για τους μεταμοσχευμένους;

A: Υπάρχει εκτεταμένη ή συνεχής κοινοτική μετάδοση σε:

Κίνα, Ιράν, Ιταλία, Ιαπωνία, Νότια Κορέα, ενώ από τις 9 Μαρτίου 2020, υπάρχουν άτομα με COVID-19 σε 100 χώρες. Οπότε προτείνεται στους μεταμοσχευμένους και στους οικείους τους να αποφεύγουν γενικώς τις μετακινήσεις αυτή την περίοδο, να μην ταξιδεύουν για οποιοδήποτε λόγο σε περιοχές με υψηλή επίπτωση της λοίμωξης και να αποφεύγουν το συνωστισμό με άλλους ανθρώπους.

E: Ένα μέλος της οικογένειάς μου μόλις επέστρεψε από μια περιοχή με υψηλή δραστηριότητα COVID-19. Τι πρέπει να κάνω?

A: Είναι καλύτερο να αποφύγετε την επαφή για 14 ημέρες με άτομα που επέστρεψαν από μια περιοχή όπου θα μπορούσαν να είχαν εκτεθεί στον COVID-19. Αν το άτομο παραμένει υγιές μετά από 14 ημέρες, η επαφή μπορεί να συνεχιστεί.

Εάν η αποφυγή της επαφής δεν είναι δυνατή, συνιστάται: Συχνό πλύσιμο των χεριών με νερό και σαπούνι ή αλκοολούχο αντισηπτικό χεριών. Όλα τα μέλη του νοικοκυριού πρέπει να αποφεύγουν να αγγίζουν τα στόματα, τις μύτες και τα μάτια τους. Πρέπει να βήχετε και να φταρνίζεστε στον εσωτερική επιφάνεια του λυγισμένου σας αγκώνα.

E: Πρέπει οι μεταμοσχευμένοι να φορούν μάσκα ή να αποφεύγουν τους δημόσιους χώρους;

A: Το όφελος από τη χρήση μάσκας στο κοινό είναι αμφιλεγόμενο ακόμα και για τους μεταμοσχευμένους. Είναι άγνωστο αν η χρήση μάσκας θα βοηθήσει στην πρόληψη της λοίμωξης. Οι περισσότερες χειρουργικές μάσκες δεν είναι στεγανές και τα αεροζόλ μπορούν να τις διαπεράσουν. Ωστόσο, μπορεί να σας εμποδίσουν να αγγίξετε τη μύτη και το στόμα

σας. Οι μεταμοσχευμένοι θα πρέπει να αποφεύγουν το συγχρωτισμό με κόσμο. Γενικά, εάν επιλέξετε να χρησιμοποιήσετε μια μάσκα για να αποφύγετε οποιαδήποτε εξάπλωση της λοίμωξης, συνιστάται να επιλέξετε μια χειρουργική μάσκα και να την χρησιμοποιείτε σε συνδυασμό με την καλή υγιεινή των χεριών.

Ε: Τι πρέπει να κάνω εάν έχω συμπτώματα γρίπης / αναπνευστικού;

Α: Υπάρχουν πολλές διαφορετικές αιτίες που μπορεί να προκαλέσουν πυρετό, βήχα, δύσπνοια και συμπτώματα που μοιάζουν με γρίπη. Παρόλα αυτά, εάν έχετε πυρετό, φτάρνισμα ή βήχα :

- Ενημερώστε το θεράποντα ιατρό σας ή επικοινωνήστε με τον ΕΟΔΥ μέσω της τηλεφωνικής γραμμής 24ωρης λειτουργίας 1135
- Φοράτε μάσκα όταν είστε μαζί με άλλους ανθρώπους για να αποφύγετε τη μετάδοση της λοίμωξης
- Μην επισκέπτεστε Μονάδα Μεταμόσχευσης, εάν είναι πιθανό να έχετε λοίμωξη με τον κορωνοϊό
- Αν τα συμπτώματα είναι σοβαρά και πρέπει να επισκεφτείτε νοσοκομείο, μην μεταβείτε σε Μονάδα Μεταμοσχεύσεων, αλλά σε νοσοκομεία αναφοράς για τον κορωνοϊό. Οι ιατροί εκεί μπορεί επικοινωνήσουν με τις Μονάδες Μεταμοσχεύσεων ή τους θεράποντες ιατρούς σας για ρύθμιση της αγωγής σας σχετικά με τη μεταμόσχευση, εφ' όσον χρειαστεί.

Ε: Τι πρέπει να κάνω εάν διαγνωστεί με COVID-19 κάποιο μέλος της οικογένειας / συνεργάτη μου;

Α: Εάν διαγνωστεί κάποιο μέλος της οικογένειάς σας ή συνεργάτη σας με τον οποίο διατηρείτε στενή επαφή ή εάν υπάρχει υποψία ότι έχει COVID-19, θα πρέπει το άτομο αυτό να αποφύγει κάθε περαιτέρω επαφή με το μεταμοσχευμένο. Ο μεταμοσχευμένος ή τα μέλη της οικογένειάς του θα πρέπει να ενημερώσουν το θεράποντα ιατρό του ασθενούς ότι έχουν έρθει σε επαφή με κάποιον που έχει διαγνωστεί με το COVID-19. Ο μεταμοσχευμένος θα πρέπει να παρακολουθείται για συμπτώματα και είναι σκόπιμο να παραμείνει σε κατ' οίκον περιορισμό για 14 ημέρες για αποφυγή διασποράς του ιού. Θα πρέπει να επικοινωνήσει με τον γιατρό του εάν εμφανίσει πυρετό, βήχα ή δύσπνοια ή ακόμη και διάρροιες, ναυτία, έμετο, κοιλιακό πόνο.

Προς το παρόν, δεν υπάρχει εγκεκριμένο εμβόλιο ή φάρμακο για πρόληψη ή θεραπεία της λοίμωξης, αλλά είναι υπό εξέλιξη σχετικές κλινικές δοκιμές.

Ε: Πώς μπορώ να εξετασθώ για να δω αν έχω λοίμωξη με COVID-19;

Α: Αυτή τη στιγμή, ο έλεγχος για τον COVID-19 παρέχεται από τις αρχές δημόσιας υγείας μόνο για τους ασθενείς που έχουν συμπτώματα, αλλά αυτό μπορεί να αλλάξει. Εάν πιστεύετε ότι έχετε COVID-19, καλέστε τον Εθνικό Οργανισμό Δημόσιας Υγείας και το θεράποντα ιατρό σας για περαιτέρω οδηγίες.

Ε: Είναι ασφαλές να πάω στο νοσοκομείο για προγραμματισμένο ραντεβού;

Α: Ο κίνδυνος μόλυνσης από τον COVID-19 σε νοσοκομεία της χώρας εξακολουθεί να είναι χαμηλός. Οι εγκαταστάσεις υγειονομικής περίθαλψης αξιολογούν τους ασθενείς για τον κίνδυνο του COVID-19 και, αν η υποψία είναι υψηλή, οι ασθενείς αυτοί απομονώνονται. Παρόλα αυτά, επειδή οι συνθήκες λειτουργίας των νοσοκομείων αυτή την περίοδο μπορεί να μεταβάλλονται διαρκώς, είναι χρήσιμο να επιβεβαιώνετε αν ισχύει το προγραμματισμένο σας ραντεβού. Εάν η κατάσταση της υγείας σας το επιτρέπει, ίσως σκεφθείτε να μεταθέσετε το ραντεβού σας για αργότερα.

Ε: Έχω προγραμματισμένο ραντεβού στο Μεταμοσχευτικό Κέντρο του εξωτερικού που μεταμοσχεύτηκα, τι να κάνω?

Α: Εάν έχετε προγραμματισμένο ραντεβού για έλεγχο σε κέντρο του εξωτερικού, επιβεβαιώστε πρώτα ότι ισχύει το ραντεβού σας. Πολλά κέντρα στην Ευρώπη μπορεί να αναστέλλουν προσωρινά τη λειτουργία των τακτικών τους ιατρείων. Επίσης, αυτή την περίοδο είναι φρόνιμο να αποφεύγονται οι μετακινήσεις με μέσα μαζικής μεταφοράς, εφόσον δεν υπάρχει επείγουσα ανάγκη. Για οτιδήποτε επείγον, μπορείτε να απευθύνεστε στο θεράποντα ιατρό σας και στις εγχώριες Μονάδες Μεταμοσχεύσεων.

Ε: Τι μπορώ να κάνω για να προετοιμαστώ για ένα ξέσπασμα του COVID-19 στην περιοχή μου;

Α: Σας συνιστούμε να έχετε επίγνωση του τι συμβαίνει στην κοινότητά σας, ελέγχοντας τις σχετικές επίσημες ανακοινώσεις.

Κάτι άλλο που πρέπει να έχετε υπόψη:

- Βεβαιωθείτε ότι έχετε αρκετές προμήθειες και φάρμακα. Εάν είναι δυνατόν, να έχετε σε κάθε περίπτωση στη διάθεσή σας φάρμακα που θα σας καλύψουν για τουλάχιστον 2 εβδομάδες. Συζητήστε με το γιατρό σας και το φαρμακοποιό τις δυνατότητες συνταγογράφησης και προμήθειας των φαρμάκων σας για διαστήματα μεγαλύτερα από τα συνηθισμένα. Αναθέστε σε άλλο πρόσωπο την παραλαβή των φαρμάκων σας από το φαρμακείο, ώστε να αποφεύγετε τους πολυσύχναστους χώρους
- Αποφύγετε τις περιοχές με συνωστισμό και τα άρρωστα άτομα
- Πλένετε συχνά τα χέρια σας

Ε: Είμαι σε αναμονή για μεταμόσχευση. Μπορώ να μολυνθώ με COVID-19 από το δότη μου;

Α: Ο κίνδυνος λοίμωξης με COVID-19 μέσω της δωρεάς οργάνων είναι πολύ χαμηλός. Οι ζώντες δότες δεν θα πρέπει να έχουν πιθανή έκθεση στον COVID-19 τις τελευταίες 28 ημέρες (ταξίδι σε περιοχή υψηλού κινδύνου, επαφή με άτομο θετικό για COVID-19), ενώ συστήνεται να ελέγχονται και πρέπει να είναι αρνητικοί για COVID-19.

Ε: Από πού μπορώ να ενημερωθώ περισσότερο για τον COVID-19;

Α: Ελέγχετε συχνά για ενημερωμένες προτάσεις από τους παρακάτω φορείς/οργανισμούς, οι οποίοι εργάζονται σκληρά για να διατηρούν ενημερωμένες τις πληροφορίες σχετικά με τη διασπορά του COVID-19, συμπεριλαμβανομένων των μεταβαλλόμενων συνθηκών στη χώρα μας:

- Εθνικός Οργανισμός Δημόσιας Υγείας www.eody.gov.gr
- Υπουργείο Υγείας www.moh.gov.gr
- Εθνικός Οργανισμός Μεταμοσχεύσεων www.eom.gr
- Ευρωπαϊκό Κέντρο Ελέγχου και Πρόληψης Νοσημάτων (ECDC, European Centre for Disease Prevention and Control) www.ecdc.europa.eu
- Παγκόσμιος Οργανισμός Υγείας (WHO, World Health Organization) www.who.int